

Knowledge Is Power

An Introduction To The Laws Of Kashrut

A class by Rabbi Yonatan Y. Halevy

המדות והיאף יוציא האסור והמתר וכיוצא בהן מדברים
שקלמד מפי השמועה. וענגן זה הוא הנקרא גמרא.

פיצד. היה בעל אמנות והיה עוסק במלאכתו שלש שעות
ביום ובתורה תשע. אותן תשע קורא בשלש מהן
בתורה שבכתב ובשלש בתורה שבעל פה ובשלש אחרות
מתבונן בדעתו להבין דבר מדבר. ודברי קבלה בכלל
תורה שבכתב הן ופרושן בכלל תורה שבעל פה.
והענינים הנקראים פרדס בכלל הגמרא הן. במה דברים
אמורים בתחלת תלמודו של אדם אכל פשיגדיל בתקמה
ולא יקרא צריף לא ללמד תורה שבכתב ולא לעסק תמיד
בתורה שבעל פה יקרא בעתים מזמנים תורה שבכתב
ודברי השמועה כדי שלא ישכח דבר מדברי דיני תורה
ויפנה כל ימיו לגמרא בלבד לפי רחב שיש בלבן וישוב
דעתו.

(5) שלחן ערוך – יורה דעה (רמב"ד)

חייב אדם לשלש למודו שליש בתורה שבכתב דהיינו
הארבעה ועשרים שליש במשנה דהיינו תורה שבעל פה
ופי' תורה שבכתב בכלל זה שליש בתלמוד דהיינו שיבין
וישכיל אחרית דבר מראשיתו ויוציא דבר מתוך דבר
וידמה דבר לדבר וידון במדות שהתורה נדרשת בהם עד
שידע היאך עיקר המצות והיאך יוצא האסור והמותר
וכיוצא בזה דברים שלמד מפי השמועה כיצד היה בעל
אומנות ועוסק במלאכתו ג' שעות ביום וט' בתורה קורא
ג' מהם בתורה שבכתב ובג' תורה שבעל פה ובג' יבין
דבר מתוך דבר במה דברים אמורים בתחילת לימודו של
אדם אבל כשיגדיל בתורה ולא יהא צריך לתלמוד תורה
שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבעל פה יקרא בעתים
מזמנים תורה שבכתב ודברי תורה שבעל פה כדי שלא
ישכח דבר מדיני התורה ויפנה כל ימיו לתלמוד בלבד
לפי רוחב לבן וישוב דעתו.

(6) ש"ך – שם

ויש אומרים שבש"ס כו'. כתב הדרישה יש בעלי בתים
נוהגים לתלמוד בכל יום גפ"ת ולא שאר פוסקים ומביאים
ראיה מהא דאמרינן סוף גדה תנא דבי אליהו כל השונה

(1) אבות דרבי נתן (פרק כט:מז)

רבי יצחק בן פנחס אומר, כל מי שיש בידו מדרש ואין
בידו הלכות, לא טעם טעם של חכמה, כל מי שיש בידו
הלכות ואין בידו מדרש, לא טעם טעם יראת חטא, הוא
היה אומר כל שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות, זה גבור
ואינו מזון, כל שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש, חלש
ונין בידו, יש בידו זה וזה גבור ומזון.

(2) תלמוד בבלי – ברכות (ח.)

מאי דכתיב (תהלים פו, ב) אוהב ה' שערי ציון מכל
משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר
מפתי פנסיות ובתי מדרשות. והינו דאמר רבי חייא בר
אמי, משמיה דעלא, מיום שחבר בית המקדש אין לו
להקדוש ברור הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

(3) שו"ת מן השמים (סימן לב)

אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה, כשמחדשים חדוש
בהלכה ומעמידין אותה על ברור, אותן שערים נאקהבים
לפני המלך הגדול יותר מכל משכנות יעקב המקומים
בהם שאר המצות. וכל מי שמחשב מחשבות וסובר
סברות בהלכות תמורות ובפסקים תמורים נאקהב ונתקמד
לפני המלך העליון, וזהו שאמרו אגרא דשמעתתא
סברא. והדברים והמחשבות הן הם כמרגליות היקרות
בעיניו. ואם על אבדת כסף אחד או שנה כסף התיכר
תורה לעשות מלאכות בחל המועד, כל שכן שיש לחוס
על אבדת המרגליות היקרות הן לכתבם ולקחתם למען
לא יאבדו, והכותב והחוסם יקבל שכר עליהם, כל זה
פרשו לי ושמעו בפי באמת.

(4) רמב"ם – משנה תורה – הלכות תלמוד תורה

(א:יא-יב)

וחייב לשלש את זמן לימודו. שליש בתורה שבכתב.
ושלש בתורה שבעל פה. ושלש יבין וישכיל אחרית
דבר מראשיתו ויוציא דבר מדבר וידמה דבר לדבר ויבין
במדות שהתורה נדרשת בהן עד שיידע היאך הוא עקר

הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא אבל ל"ג שיש ללמוד ספרי הפוסקים דיני התורה כמו הרי"ף ומרדכי והרא"ש ודומיהן דזהו שורש ועיקר לתורתנו ואינם יוצאים כלל בלימוד גמפ"ת דהא דתנא דבי אליהו כו' כבר כתב רש"י שם השונה הלכות פירוש הלכות פסוקות ומ"ש ר"ת כאן ש"ס בבלי בלול כו' קאי אמש"ר לפני זה אלימוד ט' שעות ביום דכיון שיש לו פנאי גדול ילמוד בש"ס אבל הנך בעלי בתים שאינם לומדים רק ג' או ד' שעות לא ילמדו בש"ס לחוד כנ"ל ע"כ.

7) ענף עץ אבות (דף תד) - הרב עובדיה יוסף זצ"ל

ובדורינו זה, שלוש שעות בלימוד הבית יוסף, ושלוש ערוך, ונושאי כליו, ללמוד הלכה למעשה. מיום שחבר בית המקדש אין לו להקדוש פרוף הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה (ברכות ח.). וזהו לימוד הלכה למעשה.

וכתב הש"ך שם בשם הדרישה, יש בעלי בתים שלומדים בכל יום גמרא ופירוש רש"י ותוספות, ויבזמניו "הדף יומי". ונראה לי שאין יוצאים בזה ידי חובת תלמוד תורה, אלא שיש ללמוד בספרי הפוסקים הלכה למעשה, שכל שאינם לומדים אלא שלוש או ארבע שעות בלבד, לא ילמדו תלמוד בלבד, אלא בספרי הפוסקים.

8) שלחן ערוך (אורח חיים סימן נג כד)

צבור שצריך לשפר רב ושלם צבור, ואין בידם כדי שפר שניהם, אם הוא רב מבקש וגדול בתורה ובקי בהוראה הוא קודם, ואם לאו שלם צבור קודם.

9) הגאון רבי יהונתן איבשיץ - יערות דבש

כל מי שאינו לומד הלכות שבת על בורין, וחוזר עליהן לפחות פעמים ושלש, לא יוכל להמלט מחלול שבת בשוגג, הן במלאכות דאורייתא הן באסורי שבות דרבנן.

10) הגאון מליסא בסדור דרד החיים (דף קמה סע"ג)

ועל זה ידו כל הדווים שפמה תלמידי חכמים מפלגים

בתורה עוסקים בפלפול וחקריות, ואלו בהלכות שבת אינם בקיאים, ובאים לידי ספק חלול שבת, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה.

11) רבנו בחני - חובת הלבבות (הקדמה)

ונשאל אהד מן החכמים על שאלה נכרית מענין דין הגרושין, והשיב, אתה השואל על מה שלא יזיקנו אם לא ידענו, הידעת כל מה שאתה חייב לדעת מן המצוות אשר אינך רשאי להתעלם מהן, ואין ראוי לך לפשע בהן, עד שפניית לחשב בשאלות נכריות, אשר לא תקנה בהן מעלה יתרה בתורתך ואמונתך, ולא תתקן בהן מענות במדות נפשך.

ואני נשבע פי זה חמש ושלשים שנה שאני מתעסק במה שצריך לי במצוות תורתנו, ואתה יודע רב טרתי בעיון, ורב הספרים אצלי, ולא פניתי לבי מעולם למה שפניתי לך לשאל עליו.

והצריך שם להוכיחו ולבכשו על כך.

12) מאירי (יומא כו)

כי ראיתי ת"ח שידיעתם גדולה בתלמוד, ואעפ"כ אינם יודעים לכוון שמועה אחת כהלכה, ולמה שראוי להורות [הערת מו"ר הרב יעקב פרץ שליט"א: - הם בקיאים בתלמוד אבל אינם יודעים הלכה, שאינם מתעסקים בה. וכמנהג חכמי דורנו] וכמה מוחזקים לבקיאם בחדרי תורה, וכשבאה הוראה לידם, אף את הפתח אינם מוצאים.

13) הרמ"א (יורה דעה סימן רמב ל)

ובימים אלו עקר הרבנות אינו תלוי במי שלמודו הפלפול וחקריות שנוהגים בהם בזמן הזה, רק במי שלמד פסק ההלכה והעיון, והעמידו על האמת והישר.

14) רבי יהונתן איבשיץ

עקר הלמוד הוא ללמד שלחן ערוך לדעת דרכי ה', ובני אדם שלומדים פלפולים בלבד, ונהלכות שיש בהן מניחים, ומותו בלא חקמה ללמד שלחן ערוך.

C. Washing Dishes Together

5) שלחן ערוך – יורה דעה (צה:ג-ד)

ג. קערות של בשר שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיד סולדת בהן אפילו שניהם בני יומן מותר משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם דהתירא והוא שיאמר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהן ואם היה שומן דבוק בהן צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שומן שעל פי הקערה.

ד. יראה לי שאם נתנו אפר במים חמין שביורה קודם שהניחו הקדירות בתוכה אע"פ שהשומן דבוק בהן מותר דעל ידי האפר הוא נותן טעם לפגם.

D. Cooking Meat and Milk Together

6) שלחן ערוך – יורה דעה (קח:א-ב)

א. אין צולין בשר כשרה עם בשר נבילה או של בהמה טמאה בתנור א' ואף על פי שאין נוגעים זה בזה ואם צלאן הרי זה מותר ואפילו היתה האסורה שמינה הרבה והמותרת רזה ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח מותר לצלותם בו ובלבד שלא יגעו זה בזה ואם אחד מהם מכוסה בקערה או בבצק וכיוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן ופיו סתום.

ב. בד"א בצלי אבל אם בא לבשלם בקדרה זה לעצמו וזה לעצמו אפילו בתנור קטן ופיו סתום מותר ואף על פי שפי הקדרות מגולה.

E. Purchasing Vinegar

7) שלחן ערוך – יורה דעה (קיד:ד)

כל אלו המשקים וכן החומץ של שכר אסור לקנותו מהם אם דמיהם יקרים מדמי היין שאנו חוששים שמא עירב בהן יין.

8) רמ"א (שם)

הגה ואע"פ שרגילים למשוה היורות והכלים בשומן חזיר אין לחוש דהוי נתינת טעם לפגם גם בטל בס' (ארוך כלל מ"ד ובמדכא פא"מ) גם אין לחוש אם נתנו משקין אלו בכלים של יין ועי' לקמן סימן קל"ז במקום שנהגו לתת דם או שאר איסור לתוך המלח או דיו אם מותר או אסור.

A. Eating In Other's Homes

1) רמב"ם – משנה תורה – הלכות מאכלות אסורות (יא:כו)

המתארח אצל בעל הבית בכל מקום ובכל זמן והביא לו יין או בשר או גבינה נחתיכת דג קרי זה מקור ואינו צריך לישאל עליו אף על פי שאינו מכירו אלא יודע שהוא יהודי בלבד.

ואם התזק שאינו בשר ולא מדקדק בדברים אלו אסור להתארח אצלו. ואם עבר ונתארח אצלו אינו אוכל בשר ולא שותה יין על פיו עד שיעיד לו אדם בשר עליהם.

B. Waiting Between Meat and Milk

2) שלחן ערוך – יורה דעה (פט:א)

אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות ואפילו אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השניים צריך להסירו והלועס לתינוק צריך להמתין:

3) רמ"א (שם)

ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות רק מיד אם סלק ובירך ברכת המזון מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומדכא פכ"ה והגהות אשרי"י והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א וראבי"ה)

והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת ואוכלין אחר כך גבינה מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד) דאז הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול לדברי המקילין...

ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח) אבל אין נזהרין בזה

ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה וכן נכון לעשות.

4) שלחן ערוך – יורה דעה (שם:ג)

אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה והנטילה ביניהם אינה אלא רשות אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה חובה ליטול ידיו.

F. Purchasing Oil and Honey

(9) שלחן ערוך – יורה דעה (קג:ג)

שמן ודבש של גוים אע"פ שהם מבושלים מותרים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן לדבש.

G. Purchasing Salted Fish and Lemon Juice

(10) שלחן ערוך – יורה דעה (פג:ג)

ציר דגים טמאים אינו אלא מדרבנן. לפיכך מותר לקנות מהעובד כוכבים דגים מלוחים טהורים אע"פ שמונחים עם הטמאים בכלי אחד שמא לא נמלחו יחד.

(11) רמ"א (שם)

הגה: ויש אוסרים אם מונחין עם הטמאים בחבית אחת. וכן נוהגין שלא לקנותן אפילו אם רואים רק שמונחים עם הטמאים המלוחים בערבוב על השלחן שמוכרין אותם שם (ת"ה סי' קע"ד והגהות ש"ד וש"ד סימן כ' וא"ז וארוך כלל י"ג ומרדכי בשם תוספות הר"ר ישראל).

מלבד בהערינ"ג ומרקד"ש דמתירין בכל ענין דודאי אין נמלחים עם הטמאים משום דאין דרך למלחן עמהם (מרדכי).

ואפי' בשאר דגים אין להחמיר לפשפש ולבדוק אם יש ביניהם דגים טמאים. ואם רואה שהדגים הטמאים שרוים במים עם הטהורים אפי' בהערינ"ג יש לאסרו (הגהות ש"ד בשם מהרא"י ור' ירוחם) אבל אין חוששין שמא נשרו כל זמן שאין רואים (שם).

(12) שלחן ערוך – יורה דעה (צו:ד)

מי לימוני"ש שמביאים העובדי כוכבים וכן חתיכות דג מליח שמביאים העובדי כוכבים בחביות מותרים:

(13) רמ"א (שם)

הגה מפני שמביאים הרבה ביחד ואף אם נאסרו מקצתן שנחתכו בראשונה עם סכין עובד כוכבים נתבטלו

באחרים הנחתכים אחר כן שאינן נאסרין כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כולם מותרים וכל כיוצא בזה (בית יוסף בשם שבולי לקט) ולכן אוכלים בקצת מקומות הכרוב שקורין קומפש"ט אע"ג דפרוס וחתוך ויש מקומות שמחמירין בזה ואין לשנות המנהג (מהרי"ו סי' מ"ט) אבל שאר דברים שאינם חריפין כגון תפוחים או לפתות יבשים וכדומה נוהגין בהן היתר כמו בלימוני"ש ואין להחמיר כלל (בארוך):

H. "What If" Judaism

(14) שלחן ערוך – יורה דעה (קיב:ו)

במקום שנהגו היתר בפת של פלטר אפילו הוא נלוש בביצים או שביצים טוחים על פניו מותר.

(15) רמ"א (שם)

ואותן נילו"ש שקורין קיכלי"ך או מיני מתיקה שקורין לעקו"ך הם בכלל פת ובמקום שנוהגין היתר בפת של גוים גם הם מותרים ולא אמרינן שיש בהם משום בשולי גוים.

ויש מיני נילו"ש שקורין קיכלי"ך שאופין אותם על ברזלים ומושחים הברזל בשעת אפייה בחלב או חזיר באותן יש ליהזר ולאסרן וכן המנהג.

(16) ש"ך (שם)

אפילו הוא נילוש בביצים.

דלמאי נחוש לה אי משום דם רוב ביצים אין בהם דם כדלעיל סימן ס"ו ס"ח

ואי משום ביצי עוף טמא אין מצויים בינינו כדלעיל סי' פ"ו ס"ב

ואי משום בשולי עובדי כוכבים דאסור בביצים לקמן סי' קי"ג ס"ד קימחא עיקר כ"כ הפוסקים וע"ל ס"ס פ"ו ובמ"ש שם.